

АНИМАЦИОННИЯТ СВЯТ на Иван Веселинов

■ сн КИНО

Като се имат предвид постиженията на българската анимация през годините, особено нейният „златен период“ от средата на миналия век, посветените ѝ книги са крайно недостатъчни. Но издадената през 2015 година от Нов български университет студия „Анимационният свят на Иван Веселинов“, съставена от доц. д-р Светла Христова, компенсира до известна степен тази недостатъчност. Първата част на книгата е озаглавена „За Иван Веселинов“ и съдържа текстове на известни специалисти като проф. Ивайло Знеполски, проф. Александър Грозев, доц. Красимира Герчева, проф. Тодор Динов, проф. Вера Найденова, проф. Надежда Маринчевска, проф. Серджо Микели (Италия), Боряна Матеева, проф. Жорж Сифианос (Франция)...

Втората част представя текстове, писани от самия Иван Веселинов: рецензии за Националната изложба на карикатурата, Световния фестивал на анимационния филм във Варна, много интересна биографична справка за Доньо Донев, както и оригинално написана автобиография. Изданието, към което има диск с 15 от най-значимите филми на автора, завършва с пълна негова филмография, както и със списък на участията му в различни изложби.

Предлагаме на читателите откъси от някои от публикуваните текстове.

Професор Александър Грозев

Богатството и самообновлението на българската анимационна школа сякаш е „програмирано“ от интересното и разнообразното присъствие на ярки индивидуалности в различни периоди на нейното развитие. Години наред майстори от няколко поколения успешно градят голямата художествена традиция на школата, обогатяват и разширяват нейните самобитни идейно-естетически принципи.

Вглеждайки се в многообразието на нейните несъмнени победи, без особени усилия ще открием и оценим приноса на Иван Веселинов. Подобно на повечето си колеги – представители на поколението, което дебютира през втората половина на 60-те години, и той бързо преодоля сковаността на първите стъпки, за да изяви оригиналността на своя почерк. Неговите филми станаха неочаквано събитие за анимационната ни школа, провокирайки остри дискусии и разговори. Режисьорът изстрадва в буквалния смисъл на това понятие мястото, което зае сред утвърдените майстори на нашето анимационно кино. Неговата самобитност бе по-различна. Тя спореше с установената традиция, затова и бе оспорвана. И трябваше да мине време, да се

уталожат пристрастията, за да се види действителната стойност на поврата в мисленето, който Иван Веселинов наложи с филмите си.

На времето не всички схванаха патоса на тези филми и прибързаха да обвинят Иван Веселинов в черногледство, приписаха на творбите му интелектуален песимизъм, „черен хумор“, елитарна непонятност и т.н. Наистина на общия фон на тогавашната ни анимация явление-то Иван Веселинов озадачаваше, стъписваше любителите на това изкуство с непривичната гротесковост на образи и внушения. И творецът трябваше да се оттегли в други, по-спокойни води. Без да насилва природата на своя талант, той насочи енергията си в полето на детския филм, където неговото щедро въображение създаде особен поетичен свят. Дълги години Иван Веселинов бе художник-постановчик на произведения за деца и този период не бе пропияно време.

Професор Тодор Динов

Творчеството на Иван Веселинов ни поднася енциклопедичен талант, интереси и възможности на творец в почти всички области на изобразителното изкуство: графична рисунка, приложна графика, карикатура, илюстрация, плакат, живопис.

През 1963 година Иван Веселинов е впечатлен и заинтересуван от възможностите на анимационната рисунка – рисунката-процес, който се осъществява във времето и пространството, в движението. Тук графичните, живописните, скулптурно-пластичните форми и образи намират своето четвърто измерение. Средствата и възможностите на анимационното изкуство го пленяват като нов начин на художествено мислене. С присъщото му чувство на отговорност Веселинов доказва висок професионализъм на аниматор, сценарист, режисьор, художник, теоретик, критик, педагог.

Творецът Иван Веселинов не е равнодушен към световните събития, било те повърхност-

ни, бурни или спокойни. Той не може да си позволи да прави всичко само „за да очарова очите на невежите“. Усилията му са насочени към „запленяване на ума на мъдрите“, както бе казал Бокачо.

Професор Надежда Маринчевска

Иван Веселинов е автор, който винаги ни е обръщал внимание преди всичко на визуалната страна на филмите си. Като че ли постоянно го привлича особеното, нестандартното решение в създаването на типажа и атмосферата в един филм. Още в средата на 60-те години неговият изобразителен стил стои встрани от традицията, често загърбва комичните измерения на карикатурата и се отличава с търсенето на елегантната и изискана форма. Подобно връщане към принципите на „орнаменталното“ изобразително изкуство има и в творчеството на някои европейски художници. Като цяло тази тенденция дори получава наименованието „неосецесион“. Разбира се, това определение може твърде условно да се приложи към Иван Веселинов. Той следва свой постоянен път на развитие на една изискана декоративност, на капризна и едновременно с това рационално подредена орнаменталност.

Любопитно е, че режисьорът като че ли доброволно се отказва от характерния за българската анимация хумор в авторските си филми от края на 60-те и началото на 70-те години. Неговите търсения са почти изцяло в посоката на сериозното и амбициозно доказване на уникалния му изобразителен стил. Интересуват го не неговите истории или ситуации, а раздвижването на самите граници на анимационното кино.

Алогизмите при Иван Веселинов са съществена промяна в драматургията на българската анимация. Субективността на личността се признава от автора за основно право на човека.

Професор Жорж Сафианос

Всяка страна се характеризира със собствената си специфична културна продукция и с творческите си фигури, чийто принос е най-съществен за нея. За българската анимация Иван Веселинов е един от тези създатели. Неуморен творец – илюстратор, писател (сценарист, фейлетонист), режисьор, художник или ветеринарен лекар, да не забравяме и неговата дейност като професор в Нов български университет. Иван Веселинов продължава да работи непрестанно през последните 50 години.

В историята на художественото творчество съществуват периоди, в които традициите са подлагани на критично отношение. Иван Веселинов сякаш идва в подходящото време, за да посрещне потребностите за творческо предизвикателство. Време, в което анимацията изоставя извитата линия за сметка на един друг вид линейна пластичност. С други думи когато тя изоставя детската вселена, наложена от избора на северноамериканската индустрия, за сметка на свят, предназначен вече и за възрастните.

През този период, който продължава дълго време, геометричните форми се налагат в анимационната естетика на много страни. Това става повратна точка в графичната експресия. Творчеството на Иван Веселинов, в което линията има висока оценъчна стойност, намира пълното си място в тази тенденция и като цяло се характеризира с наситена изчистеност и визуално внушение на формите чрез графичните постижения, чрез експериментирание и иновации.

Иван Веселинов. Биография в резюме. Из записките на кинематографиста (Или ездачи на половин кон)

Роден съм на село. И шанс е, че това е било отдавна. Днес трябваше да напиша: „Роден съм в селищна система от пети функционален тип“.

„Първите седем години“ – поне половината от тях не зная, не зная и за какво са се захванали за тях – може би, за да оневинят следващите седемдесет.

„Нерадостно детство“ – мемоаристи, събеседници по желание, уморени от интервюта хора въртят на безконечник тази банална фраза. И нито дума за „нерадостно бащинство“.

Селото ни беше пълно с банки: „Земеделска банка“, „Кооперативна“, „Популярна“, „Кредитна“, а бащите, без пукнат грош, хрочат кръв и с пари на кредит строят най-хубавите къщи в селото – на докторите.

Роден в село Левски (сега град), бях убеден, че съм се родил на пъпа на Вселената. Представата ми за нея се уточни чак в училище, когато учителят завъртя пращен глобус и със закъснение от няколко века само за четиридесет и пет минути ни убеди, че Галилей е бил прав, че земята е кръгла и се върти. (Интересно!) Не му се доверили и го изпратили на кладата!

„Значи могат да те изгорят даже и когато си прав“ (първи признаци, че не само слушаме).

Пак в училище научих кой е най-големият град в света, а не бях ходил в съседния. Учиха ни как ходи, как се храни и как се размножава чехълчето, а за човеците знаехме, че са безполови същества, зависими от благоволенията на щъркела.

Зелената еуглена беше на много по-голяма почит от символистите дори. За тях трябваше да научим много по-късно под формата на общоприетото (и много съмнително) понятие „обща култура“.

В гимназията държаха да бъдем с остригани глави и с шапка. Шапката не беше само част от униформата, тя беше необходим атрибут да изглеждаме възпитани – сваляш шапка и казваш „добър ден“, само на учителите, разбира се.

А какво имаше под шапките?

Подробност?!?!?

Селото ни беше пълно с животни и хора в идилични взаимоотношения (както в разказите на Йовков), понякога живеещи в една стая. Това не е нито целият повод, нито цялото обяснение защо завърших ветеринарна медицина. (Да

прибавим и онова другото, суетно „д-р“ от комедията на Бранислав Нушич.)

От животните научих много неща за хората. Не знам как може да прозвучи една такава ортодоксална фраза: „Животното и човека ги дели или животно, или човек“.

Специализирах бактериология. Под микроскопа светът гъмжи от невидими същества със зловаща сила на гиганти. И те, както много злини в живота, гледани с „невъоръжено“ око, са невидими. Просто не съществуват!

Вече работех във вестник, когато от ветеринарната медицина ми остана само един подпис – много завъртян и пълен с носталгия.

Нещата се завъртяха в такъв кръг и на толкова градуса, че трябваше да започна оттам, където бях свършил.

В Художествената академия се запознах с модели, които позираха по шест часа на ден, и с художници, които позират цял живот – по-голи от моделите. И за техните пози се пишат дитирамби, каквито и Визари не е писал за Рафаел.

Има история на изкуството, естетика (може би най-превратно редактирана и още по-превратно тълкувана), но формули няма. Нито Леонардо, нито Рембранд са рисували като деца по асфалта с тебешир. Други не са знаели, че има академии, а днес всеки един от тях струва цяла

Академия.

Режисьор (това прозвище продължава да ме смущава и днес) ме направиха. Не против волята ми, но не и по волята ми. Трябваше да се увеличат бройките. И днес на филмите се гледа (от някои позиции) като на бройки.

Да си режисьор и да режисираш са две различни неща – понякога толкова, колкото крак от глава.

Не знам какъв съм. Критериите днес са еластични като жартиерите на старите лели.

Но и в истината не вярвам лесно. Още повече на наградите. Много често те стоят така неубедително, както шашка в ръката на страхливец.

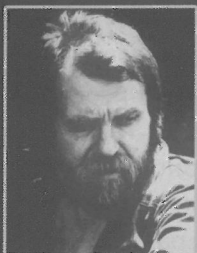
Рисуваме филми. И като лъжливия барон Мюнхаузен с лекота понякога лъжем зрителите (разбира се, и себе си), че яздим половин кон.

А такъв кон има ли?

И накрая, като стария Мишел Монтен, нека си задам един от неговите въпроси: „Какво зная?“ Ами ако от древността като ехо долети онова философско „Аз знам, че нищо не знам?“

А честно казано, иска ми се да знам. Кой съм аз? Какви са другите?

И мога ли между тях и мене си да сложа един знак за равенство, който да ме прави нито по-добър, нито по-лош от тях? ■

Каква е тайната на феномена българска анимация? Има ли тя отношение към дълготрайния творчески път на почетния професор на НБУ Иван Веселинов? Тази книга е знак на почит към един забележителен артист, чиито филми се изучават в учебните програми на много европейски университети.

Освен като документална илюстрация на едно творчество и цяла епоха, книгата може да се приеме от читателя/зрителя като своеобразен учебник по анимация, който разкрива богатия анимационен свят на този голем артист.

АНИМАЦИОННИЯТ СВЯТ НА ИВАН ВЕСЕЛИНОВ

АНИМАЦИОННИЯТ
СВЯТ НА **ИВАН**
ВЕСЕЛИНОВ

